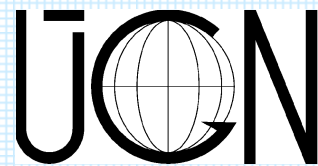

Reforma územní veřejné správy v ČR

Petr Klusáček

Ústav Geoniky AV ČR, v.v.i.

Katedra geografie MU Brno

Brno, 25.03.2008

Struktura prezentace:

- I. Úvod – evropský kontext
- II. Reforma územní veřejné správy v ČR
- III. Aktuální otázky spojené s problematikou financování obcí
- IV. Diskuse

I. Úvod – evropský kontext

Rozdíly mezi jednotlivými státy v oblasti veřejné správy:

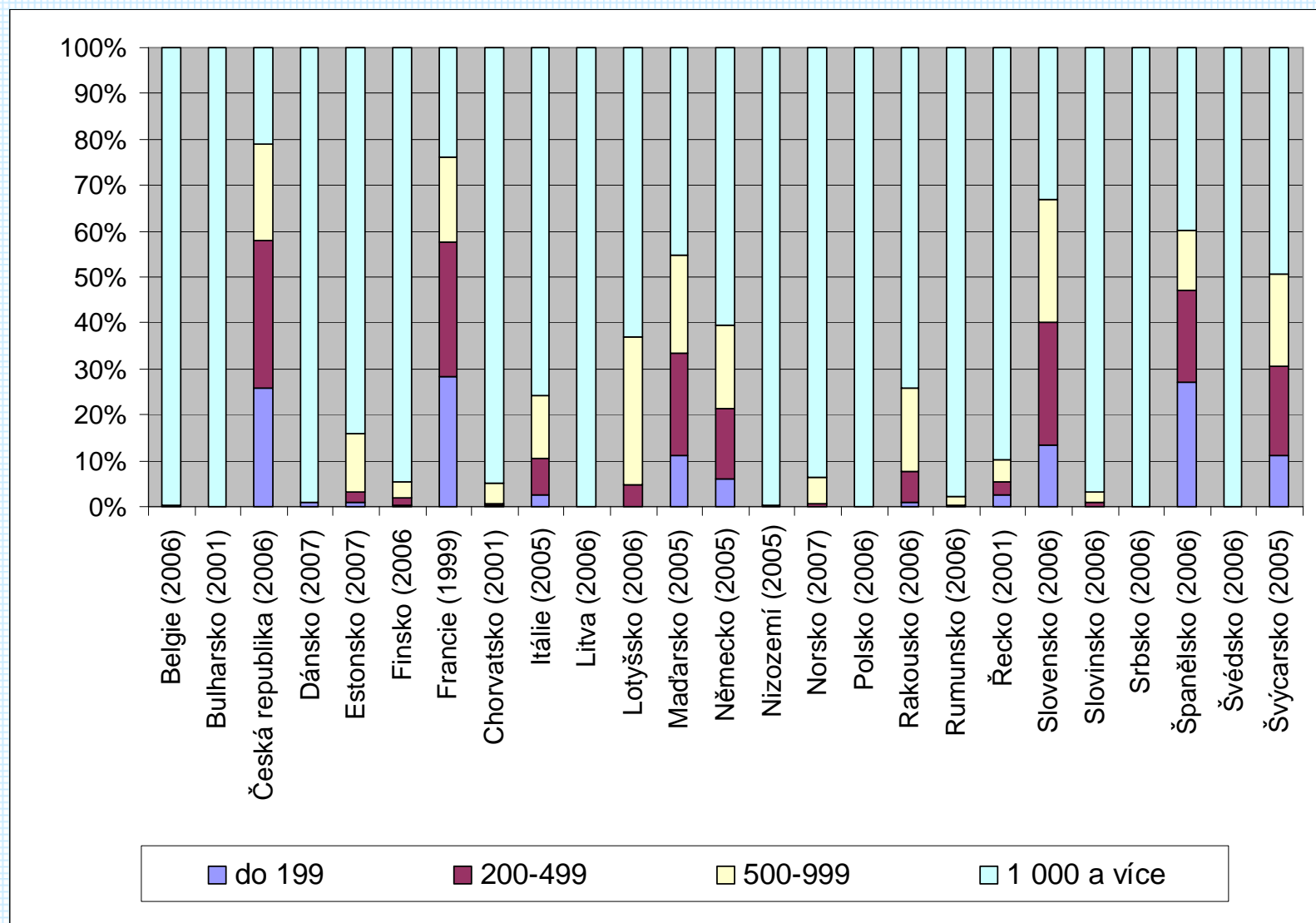
- velikost (územní, populační) nižších územních jednotek (země, kraje, okresy, obce apod.), na které jsou tyto státy členěny;
- rozsah kompetencí (působností), jejichž výkonem jsou tyto nižší územní celky pověřeny (míra decentralizace);
- rozdílné systémy správy, které jsou využívány – integrovaný versus oddělený model fungování veřejné správy;
- rozdílné systémy financování těchto celků (přerozdělování z centrálních rozpočtů nebo financování prostřednictvím vlastních daňových výnosů – míra finanční nezávislosti);
- rozdíly v politických prioritách a cílech.

V rámci reformy existuje snaha o uplatňování podobných principů – např.:

- princip subsidiarity - všechna opatření mají být přijímána co nejdříve občanům, tedy na nejnižším stupni správy, který umožňuje jejich realizaci nebo výkon.
- principy moderní governance - zapojení soukromého a nevládního sektoru (participace občanské společnosti) – snahy posilovat legitimitu a kompetentnost řízení.

I. Úvod – evropský kontext – rozdíly velikostní – příklad 1:

Velikostní struktura obcí ve vybraných evropských zemích

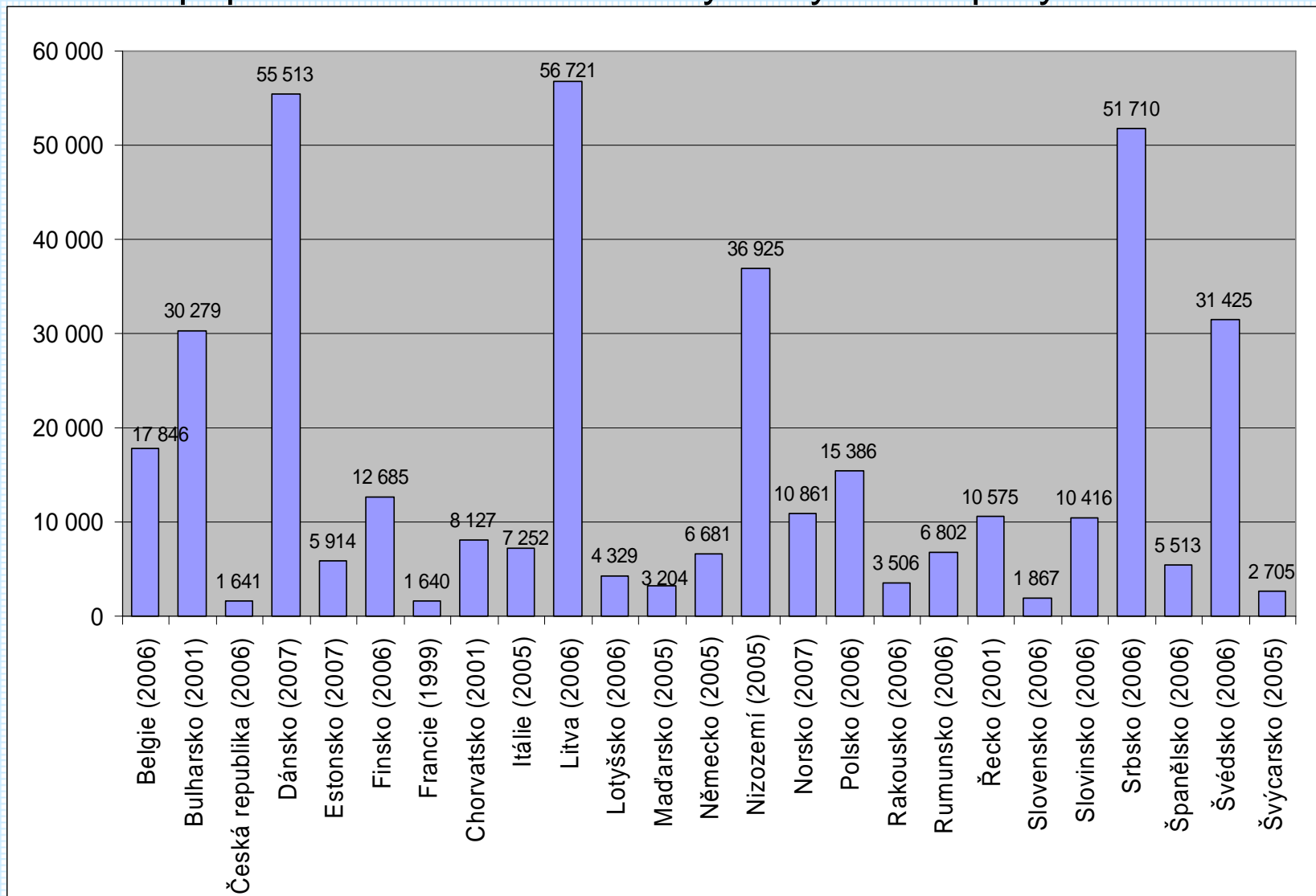

Pramen: Vlastní zpracování dat příslušných statistických úřadů

Poznámka: Srbsko je uvedeno bez Kosova

I. Úvod – evropský kontext – rozdíly velikostní – příklad 2

Průměrná populační velikost obcí ve vybraných evropských zemích

Pramen: Vlastní zpracování dat příslušných statistických úřadů

Poznámka: Srbsko je uvedeno bez Kosova

I. Úvod – evropský kontext – systémy správy

- spojený model spočívá ve výkonu státní správy orgány samosprávy v tzv. přenesené působnosti, tj. věcně se postupuje při jejím výkonu ve stejném režimu jako ve státní správě, zatímco oddělený model představuje výkon státní správy a výkon samosprávy ve dvou oddělených systémech orgánů (Matula 2001).
- zastánci spojeného modelu tvrdí, že je levnější a vede k odstranění napětí a ostrých hran mezi samosprávou a státní správou. Odpůrci tvrdí, že může být dokonce nákladnější a varují, že ve spojeném modelu může dojít k ohrožení řádného výkonu státní správy politickými tlaky na správní úředníky ze strany funkcionářů samosprávy nebo k ohrožení autonomie samosprávy podřazováním jejích orgánů do hierarchie státní správy (Kupka, Žamberský 2005).
- Podle M. Matuly (2001) pro oba modely svědčily v podmínkách ČR závažné argumenty: pro spojený model jeho existence v Německu a Rakousku jako zemích historicky nejbližších z hlediska správních tradic, pro oddělený model jeho preferování většinou států, které prošly v uplynulých třiceti letech intenzivními procesy decentralizačního charakteru.
- Poslanecká sněmovna doporučila vládě ČR připravit reformu vytvořením modelu veřejné správy spojením státní správy a samosprávy v jednotnou veřejnou správu, a to na všech úrovních (Usnesení PS č. 268 ze dne 19.5.1999)

I. Úvod – evropský kontext – politické priority - příklad

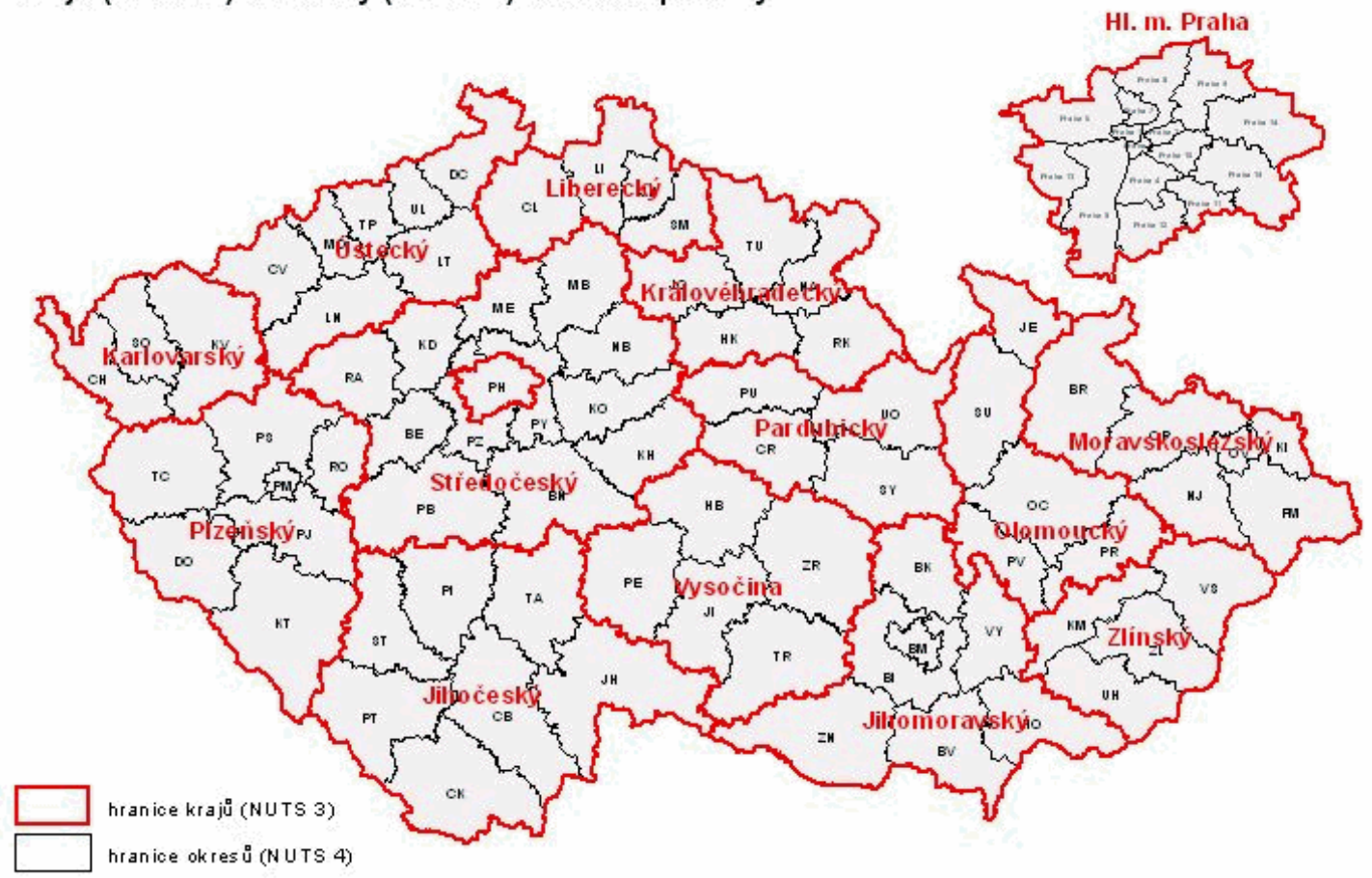
- Úroveň obcí - studie P. Swianiewiczze (2002) – šetření 1300 starostů z ČR, Slovenska a Polska. Otázka zněla: „Co je nejdůležitější cíl, kterého se má místní samospráva snažit dosáhnout?“ a bylo možné tyto odpovědi: (Swianiewicz 2002: 9)
 - A) **Demokracie – hodnoty participace** (aby byl dobrý kontakt mezi obyvateli a zvolenými zástupci; aby se obyvatelé podíleli na řešení místních problémů.)
 - B) **Svoboda – hodnoty autonomie** (aby mohla obec rozhodovat o příjmech a výdajích bez zásahů centrálních orgánů; aby byla místním zájmům dávána větší váha než celostátním standardům.)
 - C) **Účinnost – hodnoty výkonnosti** (aby byly obyvatelům poskytovány co nejlepší služby za daně a poplatky, které platí; aby byly obecní služby poskytovány co nejlevněji.)

- mezi zkoumanými zeměmi existovaly zajímavé rozdíly – zatímco v Polsku bylo nejčastěji zmiňováno „poskytovat co nejlepší služby“, tak pro české a slovenské starosty bylo nejdůležitější „rozhodovat se nezávisle“ (Swianiewiczze 2002: 9).

II. Reforma veřejné správy v ČR – první fáze

- Ústavního zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, na jeho základě došlo k 1.1.2000 na území České republiky ke zřízení 14 krajů.

Kraje (NUTS 3) a okresy (NUTS 4) České republiky

Pramen: [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kraje_\(nuts_3\)_a_okresy_\(nuts_4\)_ceske_republiky](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kraje_(nuts_3)_a_okresy_(nuts_4)_ceske_republiky)

II. Reforma veřejné správy v ČR – první fáze

Přijetí ústavního zákon předcházelo několik let složitých diskusí, a to nejen mezi zástupci politické reprezentace, ale i mezi laickou a odbornou veřejností. Nejčastěji byly diskutovány následující okruhy problémů:

- 1) účelnost a nezbytnost vytváření VÚSC;
- 2) počet VÚSC a volba jejich center;
- 3) způsob vymezení hranic VÚSC;
- 4) kompetence a financování nových celků.

Ad1) Účelnost a nezbytnost vytváření VÚSC

➤ Podle M. Kubálka (2000) se v tomto období vytvořily v politické sféře dva tábory - na jedné straně **odpůrci VÚSC** z ODS, kteří argumentovali principiálním důrazem na individuálního občana a z toho plynoucím odporem vůči sociálnímu konstruktivismu, nevyjasněností kompetencí samosprávných celků, neochotou ustupovat pouhým politickým tlakům, nedostatkem věcné analýzy následků územní reformy, obavou o narušení celistvosti republiky, nedostatkem důvodů pro existenci samosprávných celků, možností rozbití principu občanské solidarity a finanční náročností a na straně druhé **zastánci VÚSC** z ODA a KDU-ČSL, kteří naopak argumentovali především nutností naplnit literu ústavy, nebezpečím nadměrného centralismu (občan proti státu bez mezistupňů je příliš slabý), nutností prohloubit demokratické rozhodovací procesy, skutečností, že odpor vůči VÚSC je projevem nedůvěry v občana, nezbytností souladu s evropským trendem.

➤ Ke schválení zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, na sklonku roku 1997 mohly napomoci **faktory** nejen **vnitřní** (výsledky parlamentních voleb v roce 1996 přinesly oslabení ODS), ale i **vnější** (v červenci 1997 zveřejnila Evropská komise svoje stanovisko k žádosti ČR o členství v EU a mezi nedostatky byla mimo jiné uvedena i neexistence regionální samosprávy).

II. Reforma veřejné správy v ČR – první fáze

Ad 2) Počet VÚSC a volba jejich center

- Počáteční diskuse k problematice zřízení vyšší samosprávy byly poznamenány nejasností, zda má být při jejím formování upřednostněn **zemský nebo krajský princip**.
- Obnovení zemského principu nacházelo nejvyšší politickou odezvu v období let 1990 – 1992, což mohlo být ovlivněno i snahami najít možná východiska státoprávního uspořádání tehdejšího Československa.
- **Nebezpečí (??) dualismu** - vznik Jihlavského kraje byl nejen odpovědí na iniciativu samotného regionu, ale byl koncipován i jako svorník vůči tehdy silným dualistickým tendencím (Vidláková 2000: 29)
- při schvalování ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, sehrály důležitou roli **skupiny zastupitelů potenciálních center krajů** vázané na jednotlivé poslance, kteří hájili jejich zájmy. Na tuto skutečnost je možné opět nahlížet z různých hledisek – zatímco např. S. Řehák (1996: 28) vnímal tlak ze strany některých měst a jejich zastupitelstev, aby byla respektována „přirozená regionální funkce jejich města“, spíše negativně, tak naopak podle M. Matuly (2003: 44) je zvolené územní řešení 14 krajů výhodné, neboť došlo v podstatě k uspokojení všech mezoregionálních center a takové uspokojení vytváří dobrý základ pro relativní stabilitu vybraného uspořádání.
- Škála diskutovaných variant, která předcházela přijetí ústavního zákona č. 347/1997 Sb., byla totiž neobvykle pestrá, neboť kromě variant krajského zřízení z let 1949-1960 (**subvarianty mezi 12 – 15 kraji**) a variant krajů vytvořených v roce 1960 (**subvarianty mezi 8 - 9 kraji**) se objevovaly dokonce návrhy i na vytvoření mnohem vyššího počtu VÚSC (např. na vytvoření VÚSC na okresní úrovni).

II. Reforma veřejné správy v ČR – první fáze

Ad 3) způsob vymezení hranic VÚSC

➤ Území krajů vymezil ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, za pomoci území okresů, které byly zřízeny na základě zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.

➤ Tímto způsobem došlo v některých oblastech k poměrně **nečitlivému vymezení hranic krajů** - požadavky obcí na změnu krajské příslušnosti - M. Žamboch (2001: 52) k tomu uvádí, že v lednu 2000 dosahoval počet nespokojených obcí v rámci celého území České republiky počtu 170.

➤ Se svými žádostmi nakonec uspěly jen nejvytrvalejší z obcí. Zákon 387/2004 Sb., o změnách hranic krajů, rozhodl, že **k 1.1.2005 přešlo z území kraje Vysočina do území Jihomoravského kraje 25 obcí** (Borač, Borovník, Černvír, Dolní Loučky, Doubravník, Drahonín, Horní Loučky, Kaly, Katov, Křižíkov, Kuřimská Nová Ves, Kuřimské Jestřabí, Lubné, Nedvědice, Níhov, Olší, Pernštejnské Jestřabí, Rojetín, Říkonín, Senorady, Skryje, Tišnovská Nová Ves, Újezd u Tišnova, Vratislávka a Žďárec) **a z území Moravskoslezského kraje do území Olomouckého kraje přešly 3 obce** (Huzová, Norberčany a Moravský Beroun)

II. Reforma veřejné správy v ČR – první fáze

Ad 4) Kompetence a financování krajů

- Diskuse o kompetencích krajů - bylo především nutné rozhodnout o **míře decentralizace a dekoncentrace** – tedy jaké kompetence ministerstev mají být předány na nižší úrovně (zejména na kraje)
- Y. Strecková (1999) k tomu uvedla, že ministerstva se svých kompetencí zbavovali bez velkého nadšení, argumentující především malou zkušeností a nižší kvalifikací pracovníků na nižších článcích veřejné správy.
- Legislativně kompetence krajů upravil zákon č. 129/2000 Sb., o krajích
- součástí práva na samosprávu je také právo na přiměřené finanční zabezpečení činností vykonávaných samosprávnými celky ve veřejném zájmu, které jim zákonodárce zákonem svěří (Kroupa 2004)

II. Reforma veřejné správy v ČR – první fáze

Kritika nových krajů – 1.

- malé velikosti některých krajů z hlediska potřeb regionální politiky EU (blíže Řehák 2000)
- Naproti tomu geograf J. Blažek (2001) byl přesvědčen, že často diskutovaný problém nesouladu mezi novými kraji a regiony NUTS 2 nijak zásadní problém nepředstavuje - reforma veřejné správy a její decentralizace je dělána pro potřeby ČR, nikoli "pro EU"
- zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

Oblasti (NUTS 2) a kraje (NUTS 3) České republiky

Pramen: [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/oblasti_\(nuts_2\)_a_kraje_\(nuts_3\)_ceske_republiky](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/oblasti_(nuts_2)_a_kraje_(nuts_3)_ceske_republiky)

II. Reforma veřejné správy v ČR – první fáze

Kritika nových krajů – 1.

	NUTS 1		NUTS 2		NUTS 3		LAU 1		LAU 2	
CZ	Území	1	Oblasti	8	Kraje	14	Okresy	77	Obce	6 249
DE	Länder	16	Regierungsbezirke	39	Kreise	429	Verwaltungsge- meinschaften	1 457	Gemeinden	12 379
AT	Gruppen von Bundesländern	3	Bundesländer	9	Gruppen von politischen Bezirken	35	-		Gemeinden	2 357
PL	Regiony	6	Województwa	16	Podregiony	66	Powiaty i miasta na prawach powiatu	379	Gminy	2 478
SK	-	1	Oblasti	4	Kraje	8	Okresy	79	Obce	2 928

Pramen: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-07-020/EN/KS-RA-07-020-EN.PDF

➤ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 ze dne 26. května 2003, o vytvoření společné klasifikace územních statistických jednotek (NUTS) – **závazné limity** pro úrovně NUTS 1 – 3

Úroveň	Minimum	Maximum
NUTS 1	3 000 000	7 000 000
NUTS 2	800 000	3 000 000
NUTS 3	150 000	800 000

➤ Toto nařízení v odstavci 5 článku 3 připouští v některých případech i **výjimky** - Jednotlivé nesprávné jednotky se mohou odchylovat od těchto hraničních hodnot na základě zvláštních zeměpisných, sociálněekonomických, historických, kulturních nebo environmentálních podmínek

II. Reforma veřejné správy v ČR – první fáze

Průměrná územní a populační velikost územní statistických jednotek NUTS a LAU v jednotlivých členských zemích EU v roce 2007

Název státu	Rozloha* (v km ²)	Počet obyvatel** k 1.1.2007 (v tis.)	Počet územních statistických jednotek*** v roce 2007 na úrovni					Průměrná rozloha (v km ²)					Průměrná populační velikost (v tis.)				
			NUTS 1	NUTS 2	NUTS 3	LAU 1	LAU 2	NUTS 1	NUTS 2	NUTS 3	LAU 1	LAU 2	NUTS 1	NUTS 2	NUTS 3	LAU 1	LAU 2
Belgie	30 518	10 585	3	11	44	-	589	10 173	2 774	694	-	52	3 528,3	962,3	240,6	-	18,0
Bulharsko	111 002	7 679	2	6	28	264	5 329	55 501	18 500	3 964	420	21	3 839,5	1 279,8	274,3	29,1	1,4
Česká republika	78 868	10 287	1	8	14	77	6 249	78 868	9 858	5 633	1 024	13	10 287,0	1 285,9	734,8	133,6	1,6
Dánsko	43 098	5 447	1	5	11	99	2 148	43 098	8 620	3 918	435	20	5 447,0	1 089,4	495,2	-	2,5
Estonsko	43 698	1 342	1	1	5	15	227	43 698	43 698	8 740	2 913	193	1 342,0	1 342,0	268,4	89,5	5,9
Finsko	338 145	5 277	2	5	20	77	416	169 072	67 629	16 907	4 391	813	2 638,5	1 055,4	263,9	68,5	12,7
Francie	543 965	63 392	9	26	100	3 787	36 683	60 441	20 922	5 440	144	15	7 043,6	2 438,2	633,9	-	1,7
Irsko	69 797	4 315	1	2	8	34	3 441	69 797	34 899	8 725	2 053	20	4 315,0	2 157,5	539,4	126,9	1,3
Itálie	301 336	59 131	5	21	107	-	8 101	60 267	14 349	2 816	-	37	11 826,2	2 815,8	552,6	-	7,3
Kypr	5 695	779	1	1	1	6	613	5 695	5 695	5 695	949	9	779,0	779,0	779,0	129,8	1,3
Litva	62 678	3 385	1	1	10	60	518	62 678	62 678	6 268	1 045	121	3 385,0	3 385,0	338,5	56,4	6,5
Lotyšsko	64 589	2 281	1	1	6	33	527	64 589	64 589	10 765	1 957	123	2 281,0	2 281,0	380,2	69,1	4,3
Lucembursko	2 586	476	1	1	1	13	116	2 586	2 586	2 586	199	22	476,0	476,0	476,0	36,6	4,1
Maďarsko	93 029	10 066	3	7	20	168	3 152	31 010	13 290	4 651	554	30	3 355,3	1 438,0	503,3	59,9	3,2
Malta	316	408	1	1	2	6	68	316	316	158	53	5	408,0	408,0	204,0	68,0	6,0
Německo	357 027	82 315	16	39	429	1 457	12 379	22 314	9 155	832	245	29	5 144,7	2 110,6	191,9	56,5	6,6
Nizozemsko	41 528	16 358	4	12	40	-	443	10 382	3 461	1 038	-	94	4 089,5	1 363,2	409,0	-	36,9
Polsko	312 685	38 125	6	16	66	379	2 478	52 114	19 543	4 738	825	126	6 354,2	2 382,8	577,7	100,6	15,4
Portugalsko	91 947	10 599	3	7	30	308	4 260	30 649	13 135	3 065	299	22	3 533,0	1 514,1	353,3	34,4	2,5
Rakousko	83 871	8 299	3	9	35	-	2 357	27 957	9 319	2 396	-	36	2 766,3	922,1	237,1	-	3,5
Rumunsko	238 391	21 565	4	8	42	-	3 174	59 598	29 799	5 676	-	75	5 391,3	2 695,6	513,5	-	6,8
Řecko	131 626	11 172	4	13	51	1 034	6 130	32 906	10 125	2 581	127	21	2 793,0	859,4	219,1	10,8	1,8
Slovensko	49 034	5 394	1	4	8	79	2 928	49 034	12 259	6 129	621	17	5 394,0	1 348,5	674,3	68,3	1,8
Slovinsko	20 273	2 010	1	2	12	58	210	20 273	10 137	1 689	350	97	2 010,0	1 005,0	167,5	34,7	9,6
Spojené království	243 820	60 853	12	37	133	443	10 664	20 318	6 590	1 833	550	23	5 071,1	1 644,7	457,5	137,4	5,7
Španělsko	505 997	44 475	7	19	59	-	8 111	72 285	26 631	8 576	-	62	6 353,6	2 340,8	753,8	-	5,5
Švédsko	441 370	9 113	3	8	21	-	290	147 123	55 171	21 018	-	1 522	3 037,7	1 139,1	434,0	-	31,4
EU celkem	4 306 886	495 128	97	271	1 303	8 397	121 601	44 401	15 893	3 305	513	35	5 104,4	1 827,0	380,0	59,0	4,1

Pramen a vysvětlivky: vlastní zpracování dat z: * – data pro rozlohu – publikace ČSÚ Regiony NUTS v Evropské unii(2006); ** - počet obyvatel k 1.1.2007 - <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=caa10000>; počet územních statistických jednotek NUTS a LAU – publikace Regions in the European Union (2007: 14)

II. Reforma veřejné správy v ČR – první fáze

Kritika nových krajů – 2.

- **anomálie krajské dvojkolejnosti**, kdy nejrůznější instituce (např. krajský soud, krajské státní zastupitelství, krajské ředitelství policie, finanční ředitelství, celníci atd.) působí v hranicích krajů z roku 1960
- v lednu 2008 se ministr vnitra ČR Ivan Langer shodl s hejtmany všech krajů na tom, že organizační struktura policie bude kopírovat rozložení krajů - počet krajských policejních ředitelství by se tak měl zvýšit z osmi na čtrnáct v období mezi léty 2009 – 2012 (Petrucha 2008)

II. Reforma veřejné správy v ČR – druhá fáze

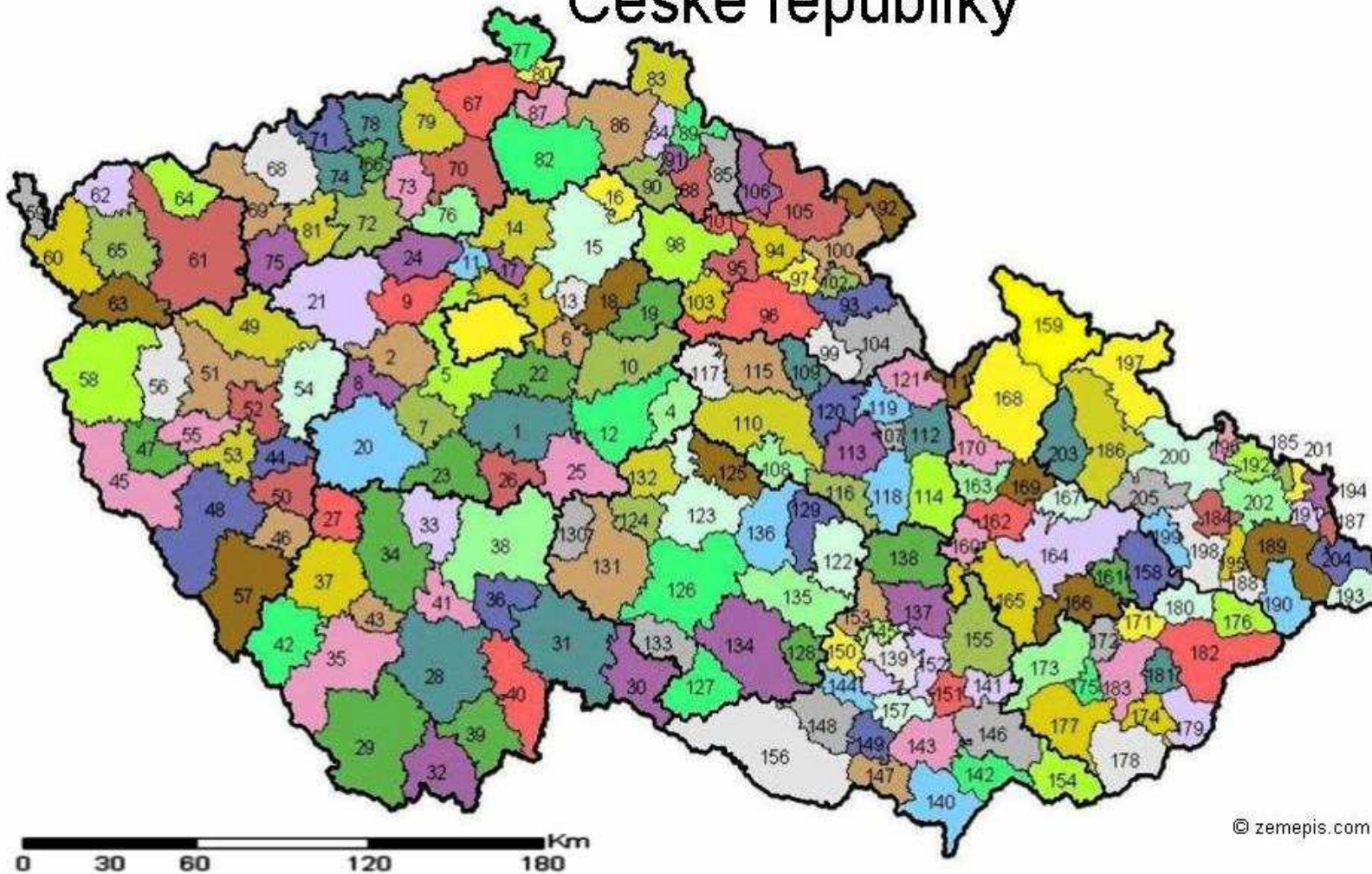
- Reforma územní veřejné správy na základním stupni státní správy, jejíž těžiště spočívalo ve zrušení okresních úřadů a přechodu jimi vykonávaných kompetencí na jiné orgány veřejné správy, se obvykle označuje jako druhá fáze reformy (Matula 2003: 46)
- Pro koncepci druhé fáze reformy územní veřejné správy byla klíčová otázka, zda má být uskutečněn pouze přechod kompetencí z okresních úřadů na městské úřady v okresních městech bez změny územně správního uspořádání výkonu veřejné správy, nebo zda se uplatní decentralizace a dekoncentrace veřejné správy i v prostorovém smyslu a dojde k nápravě nedostatků způsobených územně správním uspořádáním z roku 1960 (Matula 2003: 46).
- **předběžné určení počtu vhodných obcí - 179** - vzniklo na základě následující úvahy: doporučená dostupnost správního centra do 20 km; teoretické rozdělení celé ČR do okruhů o poloměru 15 km; obsah takového teoretického kruhu 706,5 km²; teoreticky počet pověřených obcí = rozloha ČR/obsah teoretického kruhu $78.864/706,5 = 111,6 = 112$; vzhledem k tomu, že silnice nevedou přímou vzdušnou čarou, byla skutečná vzdálenost násobena koeficientem 1,6; obdobný dopad má postup, kdy se přímo tímto koeficientem upraví počet pověřených obcí, $112 \times 1,6 = 179$

II. Reforma veřejné správy v ČR – druhá fáze – pokr.

- K vyjádření názoru k tomuto prvotnímu návrhu byly vyzvány všechny obce ČR.
- Na základě stanovisek získaných od oslovených obcí byla zpracována tzv. "**mapa přání**", která však obsahovala velké množství neakceptovatelných návrhů, neboť o zařazení mezi obce s rozšířenou působností často žádaly malé obce, jejichž navrhovaný správní obvod se pohyboval hluboko pod požadovanou velikostní hranicí 15 000 obyvatel.
- **Odborné expertízy** - Návrh Katedry sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Karlovy univerzity v Praze zahrnoval 184 obcí s rozšířenou působností, návrh Výzkumného centra regionálního rozvoje Masarykovy univerzity v Brně navrhoval obcí 179 (Zpráva o postupu prací na reformě veřejné správy k 30. září 2001)
- **Vládní návrh zákona**, který byl rozeslán poslancům v listopadu 2001, zohlednil již některé požadavky z tzv. „mapy přání“, a proto navrhoval vznik **192 obcí** s rozšířenou působností (blíže Sněmovní tisk 1159/0 2001)
- **Tlak „kandidátských“ měst** - po projednávání v Poslanecké sněmovně byl počet zvýšen na **194**, po projednání Senátem byl navýšen na **205** – konečné znění zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností.

II. Reforma veřejné správy v ČR – druhá fáze – pokr.

Obce s rozšířenou působností
České republiky

Převzato z: <http://www.zemepis.com/images/mapycr/orpcr.jpg>

II. Reforma veřejné správy v ČR – druhá fáze – pokr.

Z obecná rozpravy Poslanecké sněmovny ČR ze dne 13.3.2002 – příklad argumentů ve prospěch zařazení města Kuřim mezi ORP

Kuřimský region, u něhož žádáme o zařazení do "třetího stupně", je tvořen 11 obcemi s celkovým počtem bezmála 19 000 obyvatel. Splňuje velikostní kritérium stanovené Ministerstvem vnitra, je podporován usnesením zastupitelstev všech žádajících obcí - celkem 11 -, usnesením Rady Jihomoravského kraje a stanoviskem Výzkumného centra regionálního rozvoje Masarykovy univerzity v Brně, které zpracovalo pro Ministerstvo vnitra návrh obcí s rozšířenou působností. Obvod Kuřim je dle sněmovního tisku 1159 nepřírozně zařazen do správního obvodu obce Šlapanice. Navrhovaný územní celek správního obvodu Kuřim neohrožuje existenci žádného ze sousedních správních obvodů, kterým jsou Blansko, Šlapanice, Tišnov a Rosice. Žádající obce vytvářejí ucelený region s přirozenou spádovostí do Kuřimi, který má zájem na zachování stávajících vazeb a dobré spolupráce mezi obcemi. Z údajů ČSÚ a státních institucí vyplývá mimořádné postavení Kuřimi v oblasti nabídky pracovních příležitostí, bydlení, rozvoje průmyslu, přirozené spádovosti a dostupnosti veřejnou dopravou, trvalým přírůstkem obyvatelstva a dynamikou růstu v rámci celého Jihomoravského kraje. Porovnáním parametrů pověřených měst okresu Brno-venkov vypovídajících o přirozené spádovosti území, jako jsou nabídka pracovních příležitostí, podnikatelských aktivit, vydání stavebních povolení atd., je Kuřim buď na prvním místě, nebo nejhůře na druhém místě za Ivančicemi. Do Kuřimi denně dojíždí výrazně nejvíce lidí než do kterékoli jiného pověřeného města okresu Brno-venkov a naopak Kuřim je po Ivančicích druhým městem s nejmenší vyjížděnkou v okrese. Vzhledem k trvalému a dynamickému rozvoji města Kuřim a jeho regionu je navrhováno, aby agendy, o kterých se předpokládá, že budou městům s rozšířenou působností postoupeny, byly umístěny v místě s předpokládanou největší četností, a to Kuřim bezesporu je, nikoliv však mimo veškeré dění. Městský úřad v Kuřimi je na převzetí agendy "třetího stupně" relativně dobře připraven.

J. Stránská (2002)

II. Reforma veřejné správy v ČR – druhá fáze – pokr.

- Výsledný počet se neseťkal se všeobecným souhlasem
- **ústavní stížnost**, která napadala dokonce samotný princip výkonu státní správy některými obcemi na území jiných obcí, podalo město **Chlumec nad Cidlinou** (Matula 2003: 47)
- jiná nespokojená potencionální střediska se snažila svých ambicí dosáhnout prostřednictvím spřízněných politických reprezentantů – například neúspěšný návrh poslanců Vlastimila Aubrechta a Květoslavy Čelišové na **dodatečné zařazení Duchcova** mezi obce s rozšířenou působností.
- **Správní obvody obcí** s rozšířenou působností byly stanoveny **výčtem obcí** a to prostřednictvím vyhlášky Ministerstva vnitra č. 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností.
- většina kompetencí bývalých okresních úřadů byla převedena na úřady obcí s rozšířenou působností, tak menší část - méně frekventovaných a odborně náročných kompetencí - přešla na krajské úřady, případně na některé další orgány státní správy - zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů.
- **Financování přenesené působnosti** - metodika výpočtu a rozpis příspěvků jednotlivým obcím jsou dostupné na <http://www.micr.cz/odbor/reforma/prispev.html>

II. Reforma veřejné správy v ČR – druhá fáze – pokr.

Z obecná rozpravy Poslanecké sněmovny ČR ze dne 8.3.2006 – příklad argumentů ve prospěch zařazení města Duchcov mezi ORP

*Na začátek mi dovoluji říci, že jsem částečně podjat, neboť jsem se v Duchcově narodil, ale ani já, ani moje matka neměla jinou volbu, protože v Duchcově byla okresní porodnice, protože Duchcov byl okresem již od Rakousko-Uherska. Dovoluji si proto i trochu tvrdit, že probíhala-li by reforma veřejné správy úřední cestou, ne tak jak na určité volnosti zastupitelstev, pravděpodobně by Duchcov byl pověřenou obcí s rozšířenou působností, neboť jak jsem již uvedl, byl okresním městem od Rakousko-Uherska, a i čísla vlastně veškerá splňoval. Jenom namátkou, Duchcov má 9000 obyvatel a spádovost činí 26 000 obyvatel. Samozřejmě nestalo se tak pro určitou liknavost vedení radnice. To v následných komunálních volbách bylo smeteno a komunální volby vyhrály subjekty, které si do volebního programu daly, že Duchcov bude pověřenou obcí s rozšířenou působností. Tyto subjekty tedy volby vyhrály, a když to trochu přeneseme, tak **schválíme-li tento zákon, tak Duchcov bude jediné město s rozšířenou působností v této republice, které bude zřízeno z vůle občanů.** Námitky jsou a zazněly i občas námitky až trochu nevkusné vzhledem k názoru občanů, že je blízká vzdálenost nejbližšího města Teplic. To sice je pravda, ale občané Duchcova tvrdí, že právě od Rakousko-Uherska ty Teplice ani Duchcov svoji vzdálenost nezměnily. **A už císař pán věděl, proč to tak zřizoval.** Čili to je lichý z důvodů. A co se týče dostupnosti, tak tady nastal téměř paradox, protože Duchcov vlivem těžby vlastně přišel o nádraží, o přímé vlakové spojení s okolními městy. Takže i ta dostupnost je v současné době, dá se říct, pofidérní. Ale co je asi hlavně nepříjemné pro občany, je totiž to, že schválením zákona o finančních územních orgánech se musí všichni přihlásit na jiný finanční úřad, než u kterého jsou dnes. A to zvenku vypadá jednoduché, ale prostě živnostníci a subjekty, a není jich málo, budou muset určité úkony udělat. A samozřejmě každý takový úkon každého zlobí, když to není z jeho vůle. Tímto bych asi skončil a požádal bych vás pouze o podporu s tím, že bychom měli zásluhu, že by to bylo jediné město, obec s rozšířenou působností, která by byla z vůle občanů.*

V. Aubrecht (2006)

II. Reforma veřejné správy v ČR – třetí fáze

- Třetí fáze bude směřovat ke **zkvalitnění výkonu veřejné správy orgány územní samosprávy**, zejména u malých obcí. (Zpráva o průběhu reformy územní veřejné správy a návrhy na opatření k zabezpečení její II. fáze 2001)
- třetí fázi nahradilo slučování a vnitřní provazování jednotlivých úrovní veřejné správy, tedy jakási **improvizovaná reakce na neúnosnost stavu** (Narwa 2001).
- Jsou prováděny další výzkumy s cílem zjistit situaci – např. projekt „**Optimalizace právního a ekonomického prostředí pro rozvoj zvýšení efektivnosti výkonu územní veřejné správy**“ (viz <http://www.micr.cz/odbor/reforma/optimzz.html>) či projekt „**Identifikace kompetencí zatěžujících výkon veřejné správy se zvláštním přihlédnutím k malým obcím**“ (blíže na <http://www.micr.cz/sprava/reforma/dokumenty/garep.html>)
- Malé obce - **politicky citlivé téma** - Podle Majerové a kol. (2003) o možnosti, že by se jejich obec mohla sloučit ještě s další obcí uvažovalo jen zanedbatelné procento starostů z celkového počtu oslovených venkovských obcí – konkrétně jen 1,5 % (z 1 130 platných odpovědí) - „rozhodovat sami o sobě“ je stále chápáno jako velmi významná skutečnost a případná ochota obětovat nezávislost obce tak musí být vždy na druhé straně vyvážena podstatnými výhodami.

III. Problematika financování obcí

Jak rozdělovat finanční prostředky mezi obce, aby to bylo spravedlivé?

- různé státy - **různé systémy výpočtu** – například na Slovensku se započítává i koeficient nadmořské výšky (rozdílné energetické náročnosti škol, obecních úřadů atd.) – blíže <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6222404>
- dřívější systém v ČR, který byl platný před 1.1.2008, byl kritizován ze strany představitelů malých obcí (<http://www.nezavislistarostove.cz/>)
- **rozdíl v příjmu na obyvatele ze sdílených daní mezi největšími a nejmenšími obcemi byl značný.** Hl. m. Praha získávalo šestiapůlnásobek příjmů na obyvatele ve srovnání s obcemi do 100 obyvatel, u měst Brna, Ostravy a Plzně to bylo téměř čtyřnásobek. Zvláštní bylo postavení města Olomouc, které bylo jedinou obcí v kategorii 100 001 – 150 000 obyvatel. Jeho podíl na sdílených daních byl o čtvrtinu vyšší než u měst s počtem obyvatel těsně pod hranicí 100 000, např. Liberec, Hradec Králové.
- **nastavení koeficientů se příliš neosvědčilo jako motivace pro slučování malých obcí.** U větších obcí (téměř všechny kategorie nad 10 000 obyvatel) byly změny i v absolutním vyjádření značné, což vedlo některé obce až k „**nakupování**“ **občanů** na konci roku, aby si obec pojistila, že její počet obyvatel neklesne pod dolní hranici intervalu.

III. Problematika financování obcí

K	Počet obyvatel obce		KVKO1)	Vzájemný poměr KVKO	Počet obcí	Počet obyvatel	Sdílené daně [tis. Kč]2)	Rozdíl v koeficientech mezi sousedícími kategoriemi [v %]	Příjem ze sdílených daní na 1 obyvatele [tis. Kč]2)	Rozdíl v příjmech na obyvatele mezi sousedícími kategoriemi [tis. Kč]
	od	do								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	0	100	0,4213	1,0000	555	39 779	159 741	-	4,02	-
2	101	200	0,5370	1,2746	1 068	160 241	830 261	27,46 %	5,18	1,16
3	201	300	0,5630	1,3363	890	218 417	1 190 620	4,84 %	5,45	0,27
4	301	1500	0,5881	1,3959	2 866	1 891 452	10 786 673	4,46 %	5,70	0,25
5	1501	5000	0,5977	1,4187	597	1 519 613	8 830 767	1,63 %	5,81	0,11
6	5001	10000	0,6150	1,4598	138	939 382	5 638 034	2,89 %	6,00	0,19
7	10001	20000	0,7016	1,6653	68	954 239	6 532 539	14,08 %	6,85	0,85
8	20001	30000	0,7102	1,6857	27	666 284	4 633 873	1,23 %	6,95	0,10
9	30001	40000	0,7449	1,7681	10	349 566	2 537 236	4,89 %	7,26	0,31
10	40001	50000	0,8142	1,9326	4	181 826	1 442 649	9,30 %	7,93	0,67
11	50001	100000	0,8487	2,0145	17	1 206 595	10 067 701	4,24 %	8,34	0,41
12	100001	150000	1,0393	2,4669	1	100 381	1 027 303	22,46 %	10,23	1,89
13	150001	a výše	1,6715	3,9675	3	839 594	13 807 250	60,83 %	16,45	6,22
14	Hl. město Praha3)		2,7611	6,5538	1	1 181 610	33 474 543	65,19 %	28,33	28,33

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=319&CT1=0>

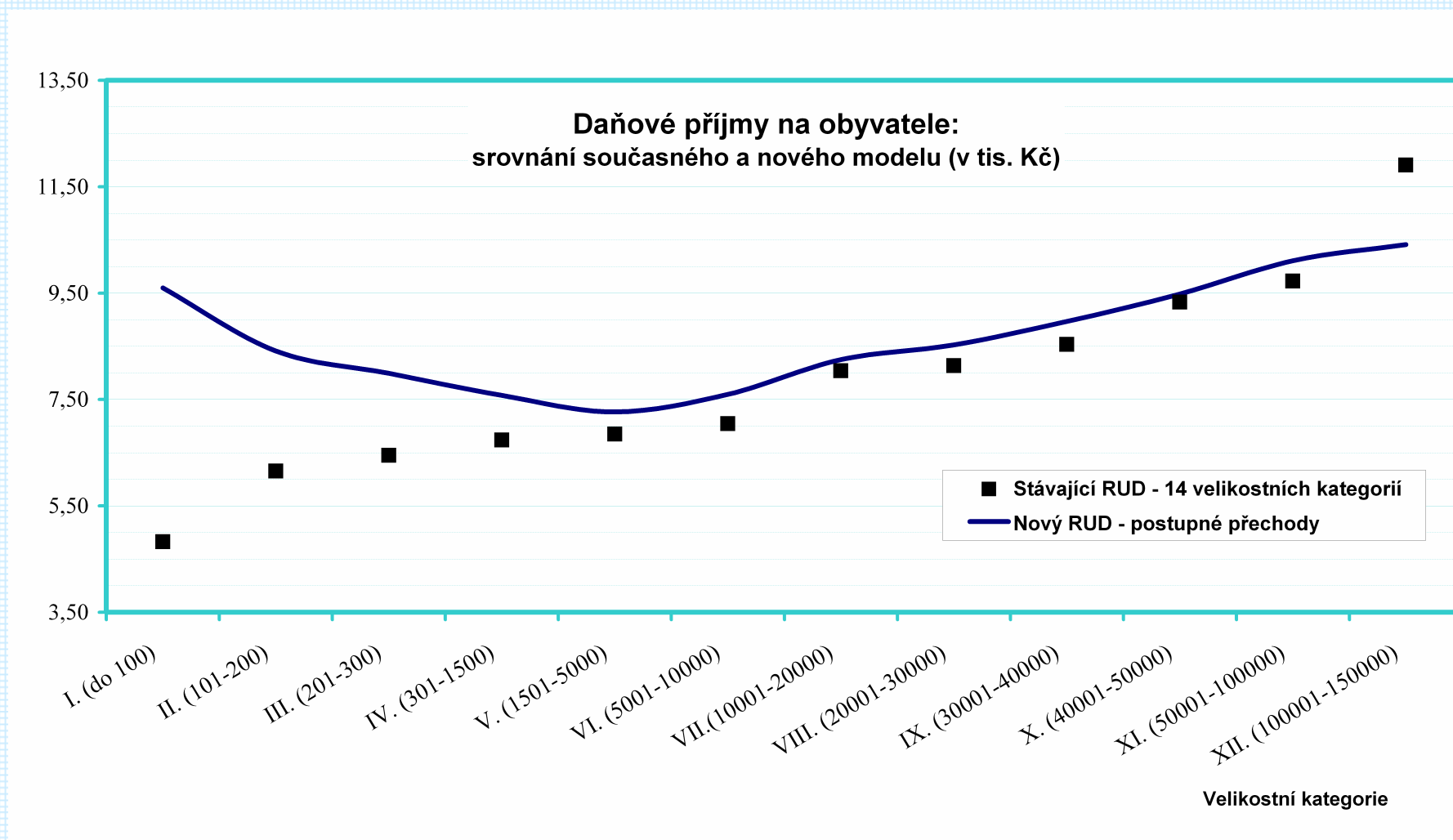
III. Problematika financování obcí

- nové kritérium: **celková výměra obce** - váha 3 %
- nové kritérium: **prostý počet obyvatel obce** - váha 3 %
- modifikace stávajícího kritéria: **počet obyvatel obce upravený koeficienty velikostních kategorií obcí** - váha 94 %; Modifikovaný výpočet zahrnuje i snížení počtu velikostních kategorií (ze 14 na 4) a zmírnění progresse koeficientů.

Obce s počtem obyvatel od – do obyvatel	Koeficienty postupných přechodů	Násobek postupných přechodů
0 – 300	1,0000	1,0000 x počet obyvatel obce
301 – 5 000	1,0640	300 + 1,0640 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 300
5001 – 30 000	1,3872	5 300,8 + 1,3872 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 5 000
30 001 – a více	1,7629	39 980,8 + 1,7629 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 30 000

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=319&CT1=0>

III. Problematika financování obcí

Pramen: Návrh zákona o rozpočtovém určení daní, <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=319&CT1=0>

III. Problematika financování obcí

- Otázka volby vhodných kritérií a otázka jejich objektivnosti a správnosti – otázky **věřohodnosti a spolehlivosti datové základny**.... Počet obyvatel obce - je to objektivní kritérium?
- Zákon o RUD se řídí podle počtu obyvatel podle ČSÚ (<http://www.czso.cz/csu/2006edicniplan.nsf/p/1301-06>), ale také existuje databáze MV ČR (<http://www.mvcr.cz/sprava/informat/cetnost/obce.html>).
- **Odlišná metodika – odlišné výsledky:**

„Údaje o počtu obyvatel z registru Ministerstva vnitra a údaje Českého statistického úřadu se liší v rámci celé republiky asi o 240 tisíc obyvatel. Které číslo je přesnější, nedokáže ani jedna instituce posoudit, neboť každá má jiné zdroje a metody zjišťování. Ministerstvo vnitra vychází z centrální evidence obyvatel a podklady získává průběžně z matrik a obecních úřadů. Český statistický úřad vychází ze sčítání lidu, které bylo v březnu 2001 a každoroční bilance, kterou čísla aktualizuje. Český statistický úřad si je vědom rozdílů, které existují mezi evidencí obyvatel vedenou Centrálním registrem obyvatel, spravovaným Ministerstvem vnitra a počty obyvatel podle bilance statistického úřadu. Proto již od roku 2001 ČSÚ doporučuje, aby se určujícím údajem o počtu obyvatel obce stal údaj z evidence obyvatel.“

III. Problematika financování obcí

- V některých případech velké rozdíly - zatímco ČSÚ uvádí u Brna 379.743 obyvatel k 1.1.2001 a 366.680 obyvatel k 1.1.2007, tak databáze MV ČR uvádí vyšší hodnoty o počtu obyvatel (383.485 obyvatel k 1.1.2001 a 398.661 obyvatel k 1.1.2007)

Magistrát města Brna Dominikánské nám.		Výsledek statistiky - Ohlašovna města Brna k 1.1.2007	
MČ	Ohlašovna	MČ	Počet obyvatel
neurčeno	187	Bohunice	15429
Bohunice	16587	Bosonohy	2344
Bosonohy	2239	Bystrc	23484
Bystrc	24135	Chrlice	3271
Chrlice	3197	Černovice	7605
Černovice	7266	Ivanovice	1381
Ivanovice	983	Jehnice	1009
Jehnice	735	jih	8964
jih	7899	Jundrov	3861
Jundrov	3851	Kníničky	784
Kníničky	505	Kohoutovice	13336
Kohoutovice	13563	Komín	7201
Komín	7329	Královo Pole	28041
Královo Pole	28244	Líšeň	26098
Líšeň	25577	Maloměřice a Obřany	5257
Maloměřice a Obřany	4873	Medlánky	3516
Medlánky	3207	Nový Lískovec	11379
Nový Lískovec	10983	Ořešín	605
Ořešín	425	Řečkovice, Mokrá Hora	15418
Řečkovice, Mokrá Hora	15179	sever	47101
sever	46822	Slatina	8717
Slatina	8582	Starý Lískovec	13878
Starý Lískovec	14628	střed	83927
střed	70783	Tuřany	5018
Tuřany	4600	Útěchov	688
Útěchov	374	Vinohrady	14319
Vinohrady	15177	Žabovřesky	21796
Žabovřesky	22693	Žebětín	2833
Žebětín	2025	Židenice	21401
Židenice	20837	<u>Celkem</u>	<u>398661</u>
<u>Celkem</u>	<u>383485</u>		

- Druhy pobytu
- 0 Platný TP
 - 1 Přejížděcí pobyt
 - 2 Poslední TP - občan v zahraničí
 - 3 Poslední TP - občan bez TP
 - 4 Poslední TP - v zahraničí bez TP
 - 5 Dlouhodobý - vízového cizince
 - 6 Trvalý - cizince
 - 7 Povolený - azylanta
 - A Přejížděcí pobyt - občana z EU
 - B Trvalý pobyt - občana z EU

LEGENDA:
 Statistika vychází ze základního výdeje pro obec 3. typu BRNO z systému IISSDE MV ČR, kde dle informace MVČR byly vydány všechny osoby živé, odrevidované alespoň malou revizí, které bydlí ve zpracovávané obci 3. typu.
 Do statistiky jsou zahrnuty záznamy s druhy pobytu 0,1,2,3,4,5,6,7,A,B.

III. Problematika financování obcí

- Rozdíl mezi databázemi se snížil, ale zůstane výrazný, i když se vezme v potaz pouze kategorie osob s platným trvalým pobytem - Brno k 1.1.2007

Druhy pobytu

	Bez určení druhu pobytu	
0	Platný TP	383896
1	Přechodný pobyt	0
2	Poslední TP - občan v zahraničí	0
3	Poslední TP - občan bez TP	0
4	Poslední TP - v zahraničí bez TP	0
5	Dlouhodobý - vízového cizince	7096
6	Trvalý - cizince	5154
7	Povolený - azylanta	67
A	Přechodný pobyt - občana z EU	1901
B	Trvalý pobyt - občana z EU	547
	Celkem	398661

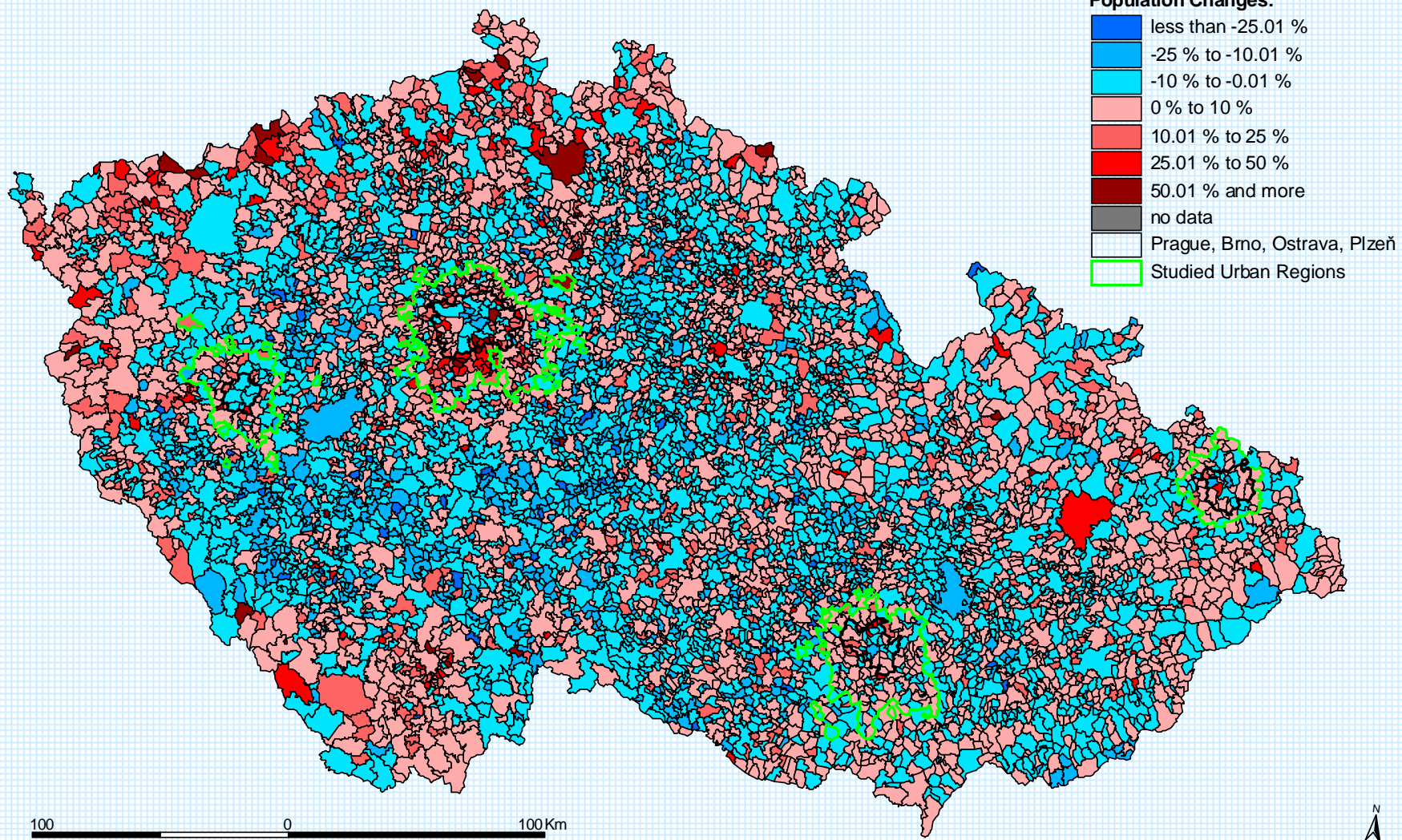
IV. Diskuse

- Otázky.....????
- Připomínky????
- Náměty.....????

Literatura:

- Aubrecht, V. (2006): Obecná rozprava ze zasedání Poslanecké sněmovny ze dne 8.3.2006, [online], [cit. 2008-03-19]. URL: <http://www.snemovna.cz/eknih/2002ps/stenprot/054schuz/s054075.htm#r2>
- Kroupa, J. (2004): Nález Ústavního soudu č. 211/2003 Sb., ve věci návrhu na zrušení některých ustanovení č. 290/2002 Sb.zákona [online], Veřejná správa, Roč. 15, č. 8/2004, s. 8 a 25, [cit. 2006-03-19]. URL: http://www.mvcr.cz/casopisy/s/2004/0008/konz_kro.html
- Kubálek, M. (2000): Regiony a územní samospráva: charakteristika politické debaty [online], [cit. 2006-03-19]. URL: <http://www.agris.cz/vyzkum/detail.php?id=102084&iSub=566&PHPSESSID=71>
- Kupka, J., Žamberský, E. (2005): Budování státu: nová reforma veřejné správy v České republice, [online], [cit. 2006-03-19]. URL: <http://www.viaiuris.cz/index.php?p=msg&id=13>
- Majerová, V. a kol.(2003): Český venkov 2003 - Situace před vstupem do EU, PEF ČZU Praha, ISBN 80-213-1121-5
- Matula, M. (2001): Reforma územní veřejné správy v České republice [online], Integrace, číslo 9/2001, [cit. 2007-03-19]. URL: <http://www.integrace.cz/integrace/clanek.asp?id=374>
- Matuly, M. (2003): Vývoj regionálního uspořádání, s. 41 – 49 In: Krul, P., Hornová, M., Jachková, E. (ed.) (2003): Ročenka HN 2003, Moraviapress Břeclav, 255 s., ISBN 80-85378-52-3
- Narwa, P. (2001): Reforma veřejné správy z pohledu přednosty [online], [cit. 2006-03-19]. URL: http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=416
- Petrucha, D. (2008): Langer: Do roku 2012 by měl každý kraj mít policejní ředitelství, [online], [cit. 2008-01-15]. URL: http://www.asociacekraju.cz/vismo5/dokumenty2.asp?id_org=450022&id=151836
- Řehák, S. (1996): Reforma veřejné správy – centralizace nebo decentralizace? S`96, roč. 7, č. 44, MV ČR, Praha, s. 28.
- Stránská, J. (2002): Obecná rozprava ze zasedání Poslanecké sněmovny ze dne 13. 3. 2002, , [online], [cit. 2006-03-19]. URL: <http://psp.cz/eknih/1998ps/stenprot/047schuz/s047073.htm#r4>
- Strečková, Y. (1999): Reforma v Kolodějích [online], Veřejná správa '99, Roč. 10, č. 12/1999, s. 7, [cit. 2007-03-19]. URL: http://www.mvcr.cz/casopisy/s/1999/99_13/13rozh2.html
- Swianiewicz, P. (2002b): Mezi aktivním uznáním, pasivním souhlasem a podezřívavým odstupem In: Swianiewicz, P., Prudký, L., Borecký, J. (2002): Demokracie na místní úrovni ve střední a východní Evropě, Point, Praha, ISBN: 80-238-8242-2
- Vidláková, O. (2000): Reformy veřejné správy, Univerzita Pardubice, Ekonomicko-správní fakulta, Pardubice, ISBN: 80-7194-290-1
- Zpráva o průběhu reformy územní veřejné správy a návrhy na opatření k zabezpečení její II. fáze (2001): [online], Veřejná správa | Příloha, 20010823, S. III-VII | Roč. 12, č. 34/2001, [cit. 2007-03-19]. URL: <http://www.mvcr.cz/casopisy/s/2001/0034/34priil5.html>
- Žamboch, M. (2001): Představy o krajích a krajské samosprávě v České republice, porovnání období 1993-1997 a 1998-200 podle denního tisku a odborných časopisů, Přírodovědecká fakulta MU Brno, katedra geografie, diplomová práce, 73 s.

**Population Changes 1991 to 2001
in the Czech Republic with delimitation
of Prague, Brno, Ostrava and
Plzeň Urban Regions
(by communes and city districts)**

Děkuji Vám za pozornost!